

- Visoki kontrast
- Čitljiv slog
- Podcrtane poveznice

Moderna vremena

Pogledaj... sve je puno knjiga.

RAZGOVOR • Piše: ANA ĐOKIĆ • 21.11.2024.

LADA MARTINAC KRALJ • PISAC I LIK – ODRAZI U STVARNOSTI • AGENCIJA ZA ELEKTRONIČKE MEDIJE

Pisac i lik: Lada Martinac Kralj & Miha Kaminski ('Lajanje na svemir')

Lada Martinac Kralj (foto: osobna arhiva)

Ladu Martinac Kralj poznajem dugi niz godina. Mogla bih reći, dugi niz decenija. Nakon **Ive Gruić**, bila je moja dugogodišnja urednica u Dramskom programu Hrvatskog radija. Samozatajna i radišna, uvijek iz sjene (je li to profesionalna deformacija svakog dobrog urednika i dramaturga?) aktivno doprinosi raznolikosti hrvatske književne scene. Uz niz dramskih tekstova i scenarija namijenjenih kazalištu, radiju i televiziji, **Lada Martinac Kralj** je objavila zbirku drama „Odluka – drame i epilozi“ i tri knjige za djecu i mlade „Oblačkove igre“, „E baš mi se pjeva“ i „Lajanje na svemir“, a četvrta „Čuvari žala“ čeka izlazak iz tiska. Njezin roman „[Lajanje na svemir](#)“ u izdanju Naklade Ljevak, osvojio je 2022. godine prestižnu književnu nagradu „Grigor Vitez“ kao najbolji hrvatski roman za mlade. Ova knjiga, točnije neke od tema koje se u njoj pokreću, povod su današnjem razgovoru između mene, autorice i jednog od likova u romanu.

Svemirska utrka s dva psa

Ana Đokić: Draga Lado, hvala ti na vremenu koje si izdvojila za čitatelje književnog portala Moderna vremena. Pretpostavljam da je u Dramskom programu Hrvatskog radija i dalje kreativno i užurbano?

Lada Martinac Kralj: Hvala, Ana, što se tvoje prvo pitanje odnosi na [Dramski program Hrvatskog radija](#). Da, kreativno jer nam je to zadaća, da smo otvoreni novim tekstovima, autorima, suradnicima, da istražujemo nove forme, da smo aktivni na međunarodnim festivalima, da nudimo nove ideje, naravno, u koordinatama koje su nam zadate. A što se tiče užurbanosti, tome bi se naše kolege novinari slatko nasmijali. Mi smo, ipak, sporovozni program. No, kolege u kazalištima bili bi ozbiljni s obzirom na kvantitet i repertoarnu raznolikost Dramskog programa.

Iskreno, malo se pribojavam hoće li i tvoj književni lik, mladi Miha Kaminski, zaposlenik tajne službe SSSR-a, naći vremena (i volje) za naše današnje druženje, no nadam se da ćeš ga ti, kao njegova književna mati, uspjeti nagovoriti da nam se priključi u ovom razgovoru.

Miha je od „Lajanja na svemir“ do danas ostario. Sad ima 87 godina (rođen je 1937), a u romanu 24 godine. Pokušat ću nagovoriti tog starog Miha da nam se pridruži u razgovoru. I tako ništa ne radi, po cijele dane kunja, čak rijetko gleda televiziju, voli čitati, pa čita, ali onoliko koliko mu starački vid dopušta. I odmah da kažem da nisam sigurna hoće li htjeti govoriti o svojoj KGB-prošlosti. Pitaj ga, pa ćemo vidjeti.

Dogovoreno! Tvoj najnoviji roman „Lajanje na svemir“ odmah me je uvukao. Poput crne rupe, usrkao me je i ispunio popriličnom dozom tjeskobe koju sam osjećala sve vrijeme tijekom čitanja. Moram priznati da, što sam starija, sve više izbjegavam i literaturu i dnevne vijesti koje u meni izazivaju tjeskobu i osjećaj nemoći (nisu li to zapravo sinonimi?) no tvoj je roman toliko vješto napisan da mu čitatelj naprosto ne može odoljeti. Moje prvo pitanje glasi – zašto si za mjesto radnje odabrala SSSR i vrijeme hladnoga rata? U pitanju su šezdesete godine koje mi, rođeni u to doba u Jugoslaviji, pamtimo po sasvim drugom naboju od ovog koji se provlači u tvom romanu i koji je pun straha, šutnje, nepovjerenja, izdaje, mentalne i emotivne klaustrofobije...

Inicijalna kapsula skrivala se u članku na koji sam slučajno, ili gotovo slučajno, naišla u internetskim bespućima. Priča je tvrdila da je glavni inženjer programa Sputnjik, **Sergej Koroljev**, jedne večeri, neposredno prije slanja **Lajke** u orbitu, doveo kujicu kući. Imao je dvije djevojčice i htio je da se poigraju s njom i ona s njima. I ta večer, točnije ta situacija, mi se ugnijezdila u mozgu. Iščitala sam u toj situaciji temu „nevinost bez zaštite“ na tri razine: znanstvenik, djeca i životinja u atmosferi autoritarnih režima. No, ova situacija uopće nije ušla u roman, ne radi se ni o toj godini, ni o tom psu, ni o toj večeri!

Druga je situacija ona s **Nikitom Hruščovim** koji je kujicu (koja je bila potomak Strelke, psa-kozmonauta koja se sa svojom prijateljicom Belkom sretno vratila iz orbite davne 1961. godine) darovao obitelji **Johna F. Kennedyja**.

Ipak, napominjem da nisam u „Lajanju“ radila rekonstrukcija vremena i povijesnih okolnosti, nego je „Lajanje“ inspirirano činjenicama vezanima za svemirsku utrku i slanje trećeg satelita iz programa Sputnjik u orbitu, s dva psa.

Čitajući tvoj roman, imala sam osjećaj kao da ga je pisala Ruskinja koja je rođena i odrasla u SSSR-u. Kako ti je uspjelo toliko živo opisati vrijeme i mjesto u kojem sama nisi odrastala? Koliko je bilo potrebno istraživanja? Ili ipak imaš neke ruske gene, rodbinu koja je prošla sve ovo o čemu tako plastično pišeš?

Ne samo da nemam tih gena, nego nikad nisam bila u Rusiji, u Moskvi. Naravno, da bi priča imala vjerodostojan okvir, posegnula sam za raznim izvorima. Jedan od njih bio je dnevnik jugoslavenskog veleposlanika u Moskvi, u Hruščovljevo doba, **Veljka Mičunovića**. Tamo sam naišla i na neke fotografije (recimo jedna meni najinspirativnija je ona na kojoj drug **Hruščov** znakovito gleda u veleposlanikovu suprugu).

Dakle, on i **Jurij Gagarin** jedina su povijesna lica koja postoje u romanu, dok je glavni inženjer Konstantin, inspiriran likom **Sergeja Koroljeva**. Inspirativni izvori bile su mi i fotografije s početka šezdesetih, filmski materijali na kojima se vidi rad s psima iz svemirskog programa, neki filmovi i romani **Vladimira Dudinceva** itd. Istraživanja, je, dakle, bilo, ali ne toliko da me činjenice zarobe. Trebalo je pronaći balans između mašte, činjenica i vlastitog iskustva.

Nisam čuvala čitatelje, niti mislim da ih treba čuvati ispisujući sretne krajeve samo zato što su mladi. Ne mislim da treba biti namjerno brutalan da bi im se približilo. Ne mislim da uopće treba pisati namjenski, pretpostavljati što mladom ili bilo kojem čitatelju treba „servirati“ jer je to iz odgojnog ili bilo kojeg drugog razloga dobro, očekivano, poticajno, isplativo, šarmantno, mudro.

Miha, kako se vama, kao Rusu i (bivšem?) komunisti, čini način na koji je Lada opisala život u Moskvi krajem šezdesetih godina dvadesetog stoljeća? Je li doista sve bilo zavijeno u šutnju? Jesu li ljudi doista nestajali ako bi rekli jednu krivu riječ? Kako bi vi, iz vaše perspektive, opisali to vrijeme? Je li Lada možda pretjerala? Bila neobjektivna? Ili je sve bilo upravo tako kako to ona u romanu opisuje?

Miha: Ne, ne kraj šezdesetih. To je bila 1960. i 1961. godina a kraj, kad dolaze po kujicu, bio je početkom zime 1962. godine.

A što se tiče vremena, to je već bilo mekše vrijeme, nikako ono **Staljinovo**, o kojem svjedoči također jedno lice u romanu, onaj školski domar, Ivan zvan Spasitelj, bivši fizičar, koji je odgulio gulag. Ovo je bilo liberalnije vrijeme. Deset godina prije toga nije se moglo dogoditi da djeca u razredu plešu rock'n'roll, onako kao što ih opisuje Lada. A plesali su. Znam pouzdano. Ona dva mangupa, blizanci Lunačarski.

Ne, ne znam da je netko u toj priči, u tom „Lajanju na svemir“ bio odveden u pritvor i zatvor jer je rekao krivu riječ. Ne, ne, oni koji su odvedeni (Kocka i Žena, kako ih je Marina, moja sestra, prozvala), oni su bili dio urote druga **Guseva**, ravnatelja Instituta za medicinska i biološka istraživanja, i njegovih ortaka. Urota je bila direktno uperena protiv **Hruščova**, njegove politike zatopljanja odnosa sa Zapadom i imala ideju da ga se osramoti pred cijelim svijetom. Svi su znali da se sprema još jedan satelit, ovaj put s dva psa-kozmonauta.

Doduše, drug **Hruščov** je i sam volio raditi na svojem sramoćenju. Recimo, kad bi stavio bocu votke na glavu i zaplesao kazačok. Nešto od tih njegovih egzibicija ima u romanu. I bilo je baš tako. Bio je drug **Hruščov** „lik“, nije čudo da je ušao u roman, psihološki mu je profil suprotan od ovog koji ima današnji predsjednik Rusije. Možete li današnjeg predsjednika zamisliti da pleše kazačok s bocom na glavi, priča viceve i zabavlja cijelo društvo, pjeva ukrajinske narodne. Ovo posljednje sigurno ne. Doduše, kad je bio u Americi, današnji predsjednik pjevao je holivudskim glumcima... Što im je ono pjevao? Ne mogu se sjetiti.

„Rusija nekad i sad“ zanimljiva je i provokativna tema, no ja bih se u našem razgovoru fokusirala na drugo, glavno pitanje tvoga romana, barem onako kako sam ga ja iščitala, a to je – imamo li mi ljudi pravo u ime naših ciljeva, kolikogod nam se oni uzvišeni činili, raspolagati životima drugih vrsta – životima životinja, biljaka, zapravo životom cijele naše planete Zemlje?

Miha, što vi o tome mislite? Koliko je opravdano da recimo znanstvenici, u konkretnom slučaju oni iz SSSR-a, šalju u svemir pse koje nitko nije pitao žele li oni to? Čuvena Lajka, proglašena herojem, nikada se nije vratila na Zemlju. Svjesno je žrtvovana u ime „osvajanja svemira“. Koliko je iskorištavanje i žrtvovanje drugih u vlastite svrhe moralno?

Postoji li rat (bio hladan, kako se to tada zvalo, ili krvav) u kojem netko nekoga ne žrtvuje? Zar na tome ratovi i politički sukobi ne počivaju? E, sad, pitanje je, je li onaj koji je žrtvovan pristao na to u znanju ili neznanju. Nije moralno, ne, nije, ali zar u miru nema nemoralnosti, a danas još više – amoralnosti?

I, ne znam, draga gospođo, Ana, ja sam također čitao taj roman, to „Lajanje na svemir“, i nisam tako siguran da je to glavno pitanje romana. Ono postoji, istina, postoji, ali tek kao jedan od motiva. Tako bih nekako rekao. Ja mislim da je tema kako preživjeti vlastito odrastanje, a u ovoj priči riječ je o odrastanju moje sestre, moje Marine, jedne obične, zdrave, normalne djevojčice u svijetu u kojem je toliko toga nezdravo i nenormalno, na kojim načelima, čega se mudro odreći, a čega nipošto ne. Znaite, moja Marina, ona je od onih ljudi koji pošto-poto hoće biti ono što jest. U tome je osnovna razlika između nas dvoje: ja sam pristao živjeti život u kojem sam bio ono što nisam.

Pitam se, može li čovjek biti „ono što nije“. Ili u svima nama čuči više nas, pa je samo pitanje naše vlastite odluke kojem ćemo od naših vlastitih „čovječuljaka“ dati prednost... Draga Lado, bilo da pođemo od toga da je glavna tema

romana „preživljavanje vlastitog odrastanja“ kako je to Miha lijepo rekao, bilo od toga da je jedan od bitnih motiva tvoje knjige upravo pitanje imamo li mi ljudi pravo uništavati druge vrste, moram priznati da me zbunjuje zašto si za mjesto i vrijeme „obračuna“ s ovim temama odabrala upravo SSSR? Roman prati glavnu junakinju, mladu djevojku Marinu Kaminski, neposrednu, zaigranu, punu ljubavi i prema ljudima i prema životinjama, osobito psima. Upravo je ona glavni okidač moralne dileme – smijemo li u svoje „ljudske igre“ uplitati druge vrste. No, zašto Ruskinja? Ako je lik djevojčice kao nevinog ljudskog bića koje se susreće s nepravdom pokretač radnje, ne bi li našim mladim čitateljima bilo mnogo bliže da su pratili odrastanje vršnjakinje u Hrvatskoj? Jer i kod nas ima onih „ravnopravnih i ravnopravnijih“. I kod nas ima utrke za profitom, političkim položajem. I kod nas ima odbačenih. I kod nas se životinje iskorištavaju u „više svrhe“. Umjesto svemirske postaje, radnja je mogla biti smještena i u nekom farmaceutskom laboratoriju u Zagrebu ili svinjogojskoj farmi u Slavoniji... Zašto si odabrala jedan „društveni svemir“ s kojim se današnji mladi u Hrvatskoj ne mogu identificirati već ga naprotiv, u kontekstu današnje geopolitičke situacije, ne gledaju nimalo blagonaklono?

Možda se moglo događati u Slavoniji, Zagrebu, a možda i u budućnosti. No, sve to bi onda napisao netko drugi. Moj DNA me odredio da pišem ovako. Jer, po meni najbitnija je cjelina svijeta koju polažeš na papir, pred čitatelja. Ako taj svijet ima svoju atmosferu, svoje boje i mirise, svoje svjetlo i svoje napukline, onda je taj svijet vjerojatan i uvjerljiv. I sugestivan. I on će sam rastvoriti probleme, pitanja, moguće odgovore, on, a ne onaj tko ga je stvorio, ispisao. Bavila sam se, dakle, gradnjom tog svijeta svjesna da se u njemu zrcali i naša današnjica.

Jesi li svojim odabirom SSSR-a današnjim mladim čitateljima u Hrvatskoj svjesno oduzela mogućnost identifikacije s mladim komunistima, književnim likovima? Jesi li htjela pokazati kako su samo u nekim, totalitarnim sustavima, moguća gaženja prava drugih? Ili si naprotiv, htjela pokazati, kako je svaki sistem, kolikogod nam se činio drugačiji, zapravo isti? I kako su u svakom sistemu djeca jednako otvorena a odrasli jednako beskrupulozni?

Imala sam zahvaljujući projektu nakladnika Ljevak, „**Učitelji u fokusu**“, neposredan kontakt s mladim čitateljima romana. Razgovor s osmašima iz osnovnih škola iz Županje i Zagreba, s Karlom, Unom, Leom, Mateom, Emom, drugom Karlom, s njihovim nastavnicama (**Renata Krsnik** i **Jasminka Možgon Jarić**) nije mi signalizirao nekakav identifikacijski problem. Dapače. Oni su govorili o Marini kao osobi koju poznaju. Bila im je bliska, posebno njezin školski život, život s prijateljima, ljubavni život, dileme, te njezin odnos prema psima. Mislim da je Marinin život psihološki vjerojatan, pa da ikonografija nekog drugog vremena, crvena marama oko vrata i skroman život, nisu mogli biti nikakva prepreka u čitanju.

Inače, roman je pisan tijekom 2019. – 2020. godine kad je tzv. „geopolitička situacija“ bila drukčija.

I, da, Marina, to jest njezin otac i brat nisu slučajno Kaminski. Namjerno nisam htjela da budu Rusi da bi njihova zajednička borba za preživljavanje bila još grčevitija. Oni su, naime, porijeklom Ukrajinci. Uostalom kao i drug **Hruščov**. Moram opet ponoviti roman nije pisan u vrijeme kad je počeo rat u Ukrajini, ali kad pogledam unazad, shvaćam da je pisan baš u vrijeme kad su se za velikim bijelim stolom definirali planovi za taj rat.

Šutnja svemira i pljuske koje nam dijeli priroda

Je li za tebe upravo Lajka simbol svih žrtvovanih životinja, iskorištenih u ime znanosti, medicine, kozmetičke i prehrambene industrije?

Lada: Ne, nije. Dozvoljavam mogućnost da je se tako tretira. Uostalom, Lajka se samo spominje u romanu, nije lik, nije dio čopora.

Gospodine Miha, što biste vi rekli, zašto je Lada za mjesto događanja uzela upravo SSSR i vrijeme nakon Lajkinog „osvajanja svemira“. Je li trebala na primjer uzeti SAD za mjesto radnje romana u kojem ljudi ne poštuju prava drugih vrsta?

Miha: Uzela je ono što su povijesne i znanstvene činjenice: da je SSSR u to vrijeme bila svemirska sila, da je SSSR prednjačio u svemirskoj utrci, da je to najviše bilo zaslugom inženjera **Sergeja Koroljeva** (u romanu Konstantina Červenkov), da smo prvi poslali živa bića u orbitu, da su se neki, kao Belka i Strelka (u romanu Stela i Luna) sretno vratili, da smo tada imali velike umove koji su plaćali cijenu vlastite genijalnosti i nadljudske posvećenosti svojem radu (Koroljevljevo ime se tajilo, zato nikad nije mogao postati kandidat za Nobelovu nagradu). Ja se ne razumijem u dramaturgiju i te vaše stvari oko pisanja, ali čini mi se da je autorica htjela pisati i o uspjehu i prirodi tog uspjeha.

U romanu „Lajanje na svemir“ iznimno je dirljivo opisan odnos pasa i glavne junakinje Marine Kaminski. Otvoren, zaigran. Jeste li i vi Miha nekada bili isti kao vaša mlađa sestra, puni povjerenja i ljubavi prema drugima? I u kom se trenutku to promijenilo? Zašto ste uopće odabrali posao agenta tajne službe?

Miha: Zašto, zašto? Moj otac, naš otac, moj i Marinin, spasio je druga Guseva u ratu. Doslovce mu je spasio život. I, kad sam ja odlučio otići u Moskvu, potražiti bolji život, tata me uputio na njega. On je upravo tada postao ravnatelj Instituta za medicinske i biološke probleme. Nisam imao pojma što to znači, ali mi je bilo jasno da to ne može biti netko tko nije partijski dobro pozicioniran, pa kad me upitao hoću li mu biti osobni tajnik, što sam mogao reći, nego: hvala, hoću.

A onda je išlo kako je išlo. Gusev se vezao uz antihruščovsku struju u Partiji, počeli su raditi gluposti i moj doprinos raskrinkavanju urote pogurao me ili, točnije, preporučio, za neke druge poslove. Školovao sam se, savladao razne vještine. Vi o tome danas čitate i gledate filmove i tv serije, onako za razbibrigu, prije spavanja, a ja mogu reći da u tome ničega bezbrižnog nije bilo. Bilo je sve smrtno ozbiljno. I danas je. Nemojte misliti da nije.

Kad to, po vama, život promijeni čovjeka i pretvori ga od zaigrane individue (da ne kažem, djeteta) s očima punih čuda, u biće kolektiva koje na svijet (i svemir) gleda iz uskog kuta svog „plemena“?

Miha: Kad odlučiš.

Lada: I kad se prepustiš, kad se prestaneš preispitivati, kad se uvjeriš da je nešto važnije od nečeg drugog.

Iako u svom romanu osuđuješ eksperimentiranje sa životinjama, ti svoju knjigu ipak završavaš happy endom. Eksperiment je uspio, svi su preživjeli, ljudi su ispali „dobri“ jer su se životinje sretno vratile iz svoje svemirske misije. Marina je sretna jer nitko nije nastradao. A mogao je... Koliko literatura namijenjena mladima treba „čuvati“ svoje čitatelje, ukazivati im na probleme, ali im, kao i ti u svom romanu, davati nadu u sretan svršetak, u to da smo mi ljudi ipak „dobri“ i da se sve što radimo na kraju završava sretno?

Lada: Dio priče s povratkom iz svemira je onakav kakav je te 1961. godine bio, znači, sretan, ali kraj romana je u epilogu. Pred nježnu kućicu, za koju se Marina dugo borila, koja je bila njezin glavni motiv, dolazi crni automobil. Još jedanput politika uklizi u život jednostavne, normalne djevojčice. Marina ima i na to odgovor, ali on nije sretno i radosno klicanje.

I, ne, nisam čuvala čitatelje, niti mislim da ih treba čuvati ispisujući sretne krajeve samo zato što su mladi. Ne mislim da treba biti namjerno brutalan da bi im se približilo. Ne mislim da uopće treba pisati namjenski, pretpostavljati što mladom ili bilo kojem čitatelju treba „servirati“ jer je to iz odgojnog ili bilo kojeg drugog razloga dobro, očekivano, poticajno, isplativo, šarmanтно, mudro.

Treba se truditi pisati dobro. I to je sve.

Miha, što vi mislite, koliko djecu na pragu mladosti treba štititi od života? I u kom trenutku ih samo treba „gurnuti u život“? Vi ste svoju sestru u jednom trenutku gurnuli u „život“ time što ste odlučili da upravo ona priprema pse koji će letjeti u svemir. Zašto?

Miha: Odluka. Ne, nisam je htio gurnuti u život, htio sam održati obećanje, poštediti je te dosta sumorne atmosfere u Domu. Znao sam koliko joj nedostaje obitelj, tata, ja. Mamu više nismo mogli vratiti, pa, eto, barem nas troje... I mislio sam da ćemo biti bliže, da ću je imati na oku, a znao sam i da je pravi „šaptač psima“. Nisam dobro iskontrolirao cijelu tu situaciju. Kajem se zbog toga što, sad kad gledam unatrag, mnogo je toga moglo otići po zlu.

Lado, iščitavajući opise ponašanja pasa, zaključujem da si ti, kao i tvoja junakinja Marina, iznimno senzibilizirana za „pasji život“. Imaš li pse? Jesi li s njima odrastala?

Lada: Ne, nisam odrasla sa psima. Vrlo kasno sam u životu upoznala osjećaj privrženosti koji možeš razviti prema psu i psa prema tebi. No, svi psi u romanu opisani su i dobili karakteristike pasa koje sam poznavala ili imala ili pasa koji su osobe bliske meni imale ili upoznale. Htjela sam da čopor bude živ, da su svi psi pravi karakteri, jer psi to i jesu, oni su osobe na četiri noge sa svojim biografijama, temperamentima, inteligencijom, nasljeđem.

Na kraju romana, glavna junakinja sjeda u dvorište svoje kuće, podiže pogled prema nebu i počinje lajati na svemir. Što to „lajanje na svemir“ za tebe simbolizira? Na koga se to lajanje zapravo odnosi? Je li to glasanje u ime potlačenih? Pobuna protiv nepravde? Ljutnja prema prirodi koja nas je stvorila upravo ovakvima, (auto) destruktivnima? Užas odrastanja? Nada u bolji život?

Lada: Sve to. I to da se Marina sigurnije osjeća u psećem svijetu nego u ljudskom, da ga osjeća normalnijim.

A svemir šuti. Ne odgovara... Možda je upravo šutnja svemira najveća poruka koju bi mi, kao ljudski rod, trebali čuti i razumjeti?

Lada: Da, šutnju svemira i pljuske koje nam dijeli priroda.

Miha: Znam, sjetio sam se. Stalno se pokušavam sjetiti što je to današnji predsjednik pjevao američkim glumcima kad je bio u SAD-u i sad sam se sjetio. Pjevao im je... ne mislim na Hruščova, mislim na današnjeg ruskog predsjednika... „Blueberry Hills“. To im je pjevao. Zna, Lado, Ana, tu pjesmu?

**** Serijal tekstova Pisac i lik – odrazi u stvarnosti objavljen je uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz programa Poticanje novinarske izvrsnosti.**

LADA MARTINAC KRALJ

Lajanje na svemir

Naklada Ljevak 11/2022.

344 str., tvrdi uvez

ISBN 9789533556093

Četrnaestogodišnja djevojčica i svemirski projekt, čopor pasa lutalica i interesi svjetskih sila, školske ljubavi i tajni agenti – na ovim gotovo nedodirljivim oprekama razvija se uzbudljiv roman za mlade Lade Martinac Kralj 'Lajanje na svemir', smješten u povijesni okvir 60-ih godina prošlog stoljeća kad je svemirska utrka bila na vrhuncu.

– POVEZANI SADRŽAJ –

Razgovor • 25.10.2024.

Pisac i lik: Ivana Šojat & baka Mandica ('Sama')

Razgovor • 22.08.2024.

Pisac i lik: Zoran Žmirić & lik majke ('Hotel Wartburg')

Razgovor • 30.07.2024.

Pisac i lik : Sandra Antolić i ...